

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 17.04.2026 nr JDM/26-0450/-1K

Meie: 02.06.2026 nr 1-7/129-3

**Siseministeeriumi arvamus karistusseadustiku
muutmise seaduse väljatöötamiskavatsusele
(juriidilise isiku karistusõiguslik vastutus)**

Siseministeerium on tutvunud karistusseadustiku muutmise seaduse väljatöötamiskavatsusega (edaspidi *VTK*) ning toetab eesmärki vähendada olukordi, kus juriidiline isik väldib karistusõiguslikku vastutust ühinemise, jagunemise, likvideerimise või vara ja tegevuse ülekandmise kaudu. Praktikast esineb juhtumeid, kus juba enne kriminaalmenetluse alustamist või menetluse käigus kantakse äritegevus, vara, töötajad või kliendisuhetud üle teisele juriidilisele isikule, jättes menetlusala ühingu sisuliselt varatuks või lõpetades selle tegevuse täielikult. Selline olukord kahjustab õiguskorda, moonutab ausat konkurentsi ning vähendab karistusõigusliku reageerimise tõhusust.

Esitame VTK kohta järgmised tähelepanekud:

1. Vastutuse ülemineku alus

Siseministeerium peab põhjendatuks VTK-s esitatud kavatsust täiendada karistusseadustiku (edaspidi *KarS*) § 14 selliselt, et teatud juhtudel on võimalik võtta vastutusele ka õigusjärglane või juriidiline isik, kellele on üle läinud kuriteo toime pannud juriidilise isiku majanduslik identiteet.

Peame põhjendatuks kombineeritud lahendust, mille kohaselt oleks vastutuse üleminek võimalik nii formaalse õigusjärgluse kui ka majandusliku identiteedi olulise ülemineku korral. Üksnes tsiviilõiguslikust õigusjärglusest lähtumine ei pruugi katta praktikas esinevaid skeeme, kus vara ja tegevus viiakse üle mitme seotud äriühingu vahel ilma klassikalise ühinemise või jagunemiseta. Samal ajal võib ainult majandusliku identiteedi mõistele rajatud lahendus jääda liiga määramatuks ning tekitada õiguskindluse probleeme.

Sellise lahenduse puhul tuleks seaduse tasandil sätestada vähemalt peamised kriteeriumid, mille alusel hinnatakse, kas juriidilise isiku majanduslik identiteet on teisele isikule üle läinud. Siseministeeriumi hinnangul ei ole põhjendatud jätta neid eeldusi üksnes kohtupraktika sisustada, kuna tegemist on juriidilise isiku karistusõigusliku vastutuse ulatust määrava küsimusega. Seadus peaks andma menetlejale, kohtule ja menetlusosalistele piisavalt selged raamid, milliste asjaolude alusel vastutuse üleminekut hinnatakse.

Majandusliku identiteedi ülemineku hindamisel saaks arvestada muu hulgas vara ja tootmisvahendite üleminekut, tegevuse jätkuvust, kliendi- ja hankijasuhete säilimist, personali üleminekut ning muid tegevuse sisulist järjepidevust näitavaid asjaolusid. Samuti peaks seadusest selgelt nähtuma, et vastutuse ülemineku eeldused peab igas konkreetse menetluses tõendama menetleja.

2. Mõju menetlusasutustele

Siseministeriumi valitsemisala asutuste, eelkõige Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitsei ameti, jaoks toob kavandatud regulatsioon kaasa täiendava tõendamiskoormuse. Majandusliku identiteedi ülemineku tuvastamine eeldab sageli mahukat finants- ja ärianalüüsi, tegelike kasusaajate ja seotud isikute tuvastamist, piiriüleste äriühingustruktuuride analüüsi ning ulatuslikku digitaalsete ja raamatupidamisandmete kogumist. Samuti võib see eeldada ekspertiiside tegemist ning tihedat koostööd Maksu- ja Tolliameti, registriasutuste ja teiste riikide pädevate asutustega.

Seetõttu palume eelnõu koostamisel hinnata menetlusasutuste täiendavat ressursivajadust, finantsanalüüsi ja ekspertiiside tegemise võimekust, võimalikku mõju menetluste kestusele ning vajadust täiendavate andmekogude ja registripäringute järele.

Samuti palume kaaluda, kas regulatsioon vajab erisätteid, mis võimaldaksid kriminaalmenetluse varasemas etapis saada teavet kavandatud ühinemiste, jagunemiste või ettevõtte üleminekute kohta ning vajaduse korral kohaldada kiireloomulisi tagamismeetmeid vara väljaviimise tõkestamiseks. Sellised võimalused on olulised olukorras, kus esineb põhjendatud kahtlus, et restruktureerimise eesmärk on vältida karistusõiguslikku vastutust või muuta hilisem karistus sisuliselt täitmatuks.

3. Heausksete omandajate kaitse

Peame oluliseks, et regulatsioon sisaldaks heausksete omandajate kaitsemehhanisme, sest ettevõtte või selle osa omandaja ei pruugi teada pooleliolevast kriminaalmenetlusest ega varasemast kuriteost ning võib omandada ettevõtte tavapärase majandustegevuse käigus heas usus. Peame seega vajalikuks, et eelnõu koostamisel analüüsitaks täpsemalt, millistel tingimustel vastutab ettevõtte või selle osa omandaja varasema juriidilise isiku toimepandud süüteo eest.

Vastutuse üleminek võiks olla vähemalt teatud juhtudel seotud omandaja teadlikkuse või hoolsuskohustuse rikkumisega. Samuti tuleks kaaluda vastutuse piiramist omandatud vara väärtusega ning automaatse vastutuse välistamist olukorras, kus omandaja tegutses heauskselt ja järgis mõistlikku hoolsuskohustust. Selline kaitsemehhanism on vajalik, et regulatsioon ei kahjustaks põhjendamatult investeerimiskindlust ega tavapärast ettevõtete restruktureerimist.

4. Juriidilise isiku karistuse individualiseerimine

Siseministerium toetab VTK-s käsitletud suunda laiendada juriidilise isiku karistuse individualiseerimisvõimalusi. Kuigi juriidilisele isikule on võimalik mõista kuriteo eest tingimisi karistus KarS § 73 alusel, ei ole kehtiva õiguse kohaselt võimalik kohaldada juriidilise isiku suhtes KarS § 74 alusel käitumiskontrolli.

Ehkki KarS § 75 käitumiskontrolli nõuded on valdavalt kujundatud füüsilist isikut silmas pidades – näiteks kohustus elada kohtu määratud alalises elukohas, ilmuda kriminaalhooldaja juurde registreerimisele, mitte tarvitada alkoholi või alluda ravile ei ole juriidilise isiku suhtes vahetult kohaldatavad – ei tähenda see, et käitumiskontrollilaadseid lisatingimusi ei saaks juriidilise isiku jaoks eraldi kujundada. Juriidilise isiku puhul peaks lisatingimuste eesmärk olema eelkõige organisatsiooni tegevuse korrastamine, rikkumise tagajärgede kõrvaldamine või vähendamine ning uute rikkumiste ennetamine.

Siseministeeriumi hinnangul võiks KarS §§-de 74 ja 75 täiendamisel kaaluda juriidilisele isikule kohandatud lisatingimuste eraldi kataloogi loomist. Need tingimused ei peaks kordama füüsilise isiku käitumiskontrolli nõudeid, vaid võiksid olla seotud juriidilise isiku tegevuse, sisekorralduse ja toimepandud rikkumise laadiga.

Selliste lisatingimuste puhul vajab aga eraldi lahendamist kontrolli küsimus. Seadusest peaks selgelt nähtuma, milline asutus kontrollib juriidilisele isikule pandud kohustuste täitmist, millises ulatuses saab kohus kohustuse sisu määrata ning millised on kohustuse rikkumise tagajärjed. Ilma selleta võib käitumiskontrolli laadne lahendus jääda praktikas raskesti rakendatavaks.

5. Tegutsemiskeelu kohaldamise võimaluste laiendamine

VTK-s on lisaks käitumiskontrollile viidatud ka vajadusele võimaldada juriidilise isiku puhul karistuse ajatamist KarS § 66 tähenduses ning tegutsemiskeelu kohaldamist KarS § 49 alusel.

Märgime, et juriidilise isiku lisakaristuste regulatsioon on KarS §-s 55¹ juba olemas. KarS § 55¹ kohaselt võib juriidilisele isikule lisakaristusena kohaldada riigisaladuse ja salastatud välisteabe töötlemise õiguse äravõtmist KarS §-s 52¹ sätestatud tingimustel ning loomapidamise keeldu KarS §-s 52² sätestatud tingimustel. Seega ei ole juriidilisele isikule lisakaristuse kohaldamine kehtivas õiguses uus ega erandlik lahendus.

Lisaks on karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõuga, mis puudutab keskkonnavastaseid süütegusid, juba ette nähtud KarS § 55¹ täiendamine selliselt, et juriidilisele isikule oleks võimalik kohaldada lisakaristusena ka teataval tegevusalal tegutsemise keeldu KarS §-s 49 sätestatud tingimustel. Nimetatud eelnõuga täiendatakse KarS § 55¹ teksti punktiga 3 järgmises sõnastuses:

„3) teataval tegevusalal tegutsemise keeldu käesoleva seadustiku §-s 49 sätestatud tingimustel.“

Seetõttu palume VTK edasisel menetlemisel arvestada, et tegutsemiskeelu kohaldamise võimalus juriidilise isiku suhtes on vähemalt keskkonnavastaste süütegude eelnõus juba eraldi lahendamisel. VTK-s ei peaks seda küsimust käsitlema eraldiseisvalt selliselt, nagu juriidilise isiku lisakaristuste süsteem või tegutsemiskeelu kohaldamise võimalus oleks kehtivas õiguses täielikult puudu. Pigem tuleks hinnata, kuidas kavandatavad muudatused suhestuvad juba kehtiva KarS § 55¹ regulatsiooniga ning menetluses oleva keskkonnavastaste süütegude eelnõu lahendusega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister